

ด่วนที่สุด

ที่ ทส 0602/435

จด 1/84

27 ก.พ. 50

14.15 น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

1480

วันที่

27 ก.พ.

เวลา

14.15

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

92 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพฯ 10400

27 กุมภาพันธ์ 2550

เรื่อง การประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งและมาตรการแก้ไขปัญหาระยะปี 2550

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

6 มี.ค. 2550
จัดเข้าวาระ

เรื่องเดิม

ด้วยขณะนี้ ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ฤดูแล้งของปี 2550 ซึ่งคาดว่า จะมีหลายพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ภัยแล้ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรน้ำ ร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและปัจจัยที่ชี้วัดถึงความเสี่ยงในการเกิดภัยแล้งของจังหวัดต่างๆ พร้อมทั้งวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาระยะปี 2550

ข้อเท็จจริง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรน้ำ ได้กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล 6 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย 1. จังหวัดที่มีฝนน้อยกว่าฝนเฉลี่ย 30 ปี 2. การพิจารณาฝนทิ้งช่วง 3. จังหวัดที่มีน้ำท่าอยู่ในภาวะวิกฤติ 4. อ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณน้ำวิกฤติ 5. จังหวัดที่มีระบบประปาหมู่บ้านน้อย 6. สักยภาพของบ่อบาดาลในพื้นที่ขาดแคลนระบบประปา ผลการศึกษาวิเคราะห์และประสานงานกับกรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทานและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้ว พบว่า มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งและประสบภัยแล้งแล้ว รวม 47 จังหวัด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย กำแพงเพชร สุโขทัย ลำปาง ลำพูน เพชรบูรณ์ พิจิตร น่าน แพร่ ตาก อุทัยธานี อุตรดิตถ์ สุพรรณบุรี จันทบุรี อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ตราด สระแก้ว ปราจีนบุรี สระบุรี นครนายก สมุทรปราการ ชลบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ หนองคาย ขอนแก่น หนองบัวลำภู บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ มุกดาหาร กาฬสินธุ์ อุดรธานี ศรีสะเกษ นครราชสีมา โสธร สกลนคร นครพนม ชัยภูมิ อุบลราชธานี มหาสารคาม ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช และระนอง

/การดำเนินงาน...

การดำเนินงาน

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหากล้วยแล้งที่จะเกิดขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมทั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เตรียมการและดำเนินการล่วงหน้า ดังนี้

1. การปฏิบัติการเตรียมรับสถานการณ์ก่อนเข้าสู่ฤดูแล้ง

- 1.1 การซ่อมแซมและก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน (แล้วเสร็จ 2,549 แห่ง และอยู่ระหว่างดำเนินการ 2,313 แห่ง รวม 4,862 แห่ง)
- 1.2 การบูรณะและฟื้นฟูแหล่งน้ำ 105 แห่ง (แล้วเสร็จ 15 แห่ง กำลังดำเนินการ 90 แห่ง)
- 1.3 การก่อสร้างฝายดินน้ำแล้วเสร็จ 18,076 แห่ง
- 1.4 การปรับปรุงบ่อน้ำตื้น 1,714 บ่อ (แล้วเสร็จ 831 แห่ง อยู่ระหว่างดำเนินการ 883 บ่อ)
- 1.5 จัดเตรียมเครื่องผลิตน้ำประปาเคลื่อนที่ 15 ชุด
- 1.6 เป่าล้างบ่อบาดาล 4,699 บ่อ
- 1.7 ซ่อมเครื่องสูบน้ำบ่อลึก 2,125 เครื่อง
- 1.8 เจาะบ่อบาดาลเพิ่มเติม 1,400 บ่อ (แล้วเสร็จ 810 บ่อ อยู่ระหว่างดำเนินการ 590 บ่อ)
- 1.9 จัดเตรียมจุดขายน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภค 2,000 แห่ง และบริโภค 1,000 แห่ง
- 1.10 เตรียมรถแจกจ่ายน้ำในสภาพใช้ได้ 976 คัน
- 1.11 เตรียมเครื่องสูบน้ำในสภาพใช้ได้ 1,200 เครื่อง

2. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

จัดการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำ 29 คณะทั่วประเทศ เพื่อ

- 2.1 ประสานงานด้านข้อมูลปัญหากล้วยแล้งจากพื้นที่
- 2.2 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ
- 2.3 แจ้งเตือนชุมชนให้ประหยัดการใช้น้ำ โดยฝึกอบรมการผลิตและดูแลบำรุงรักษาระบบประปา
- 2.4 แนะนำให้ชุมชนจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ
- 2.5 ลดการก่อให้เกิดมลพิษในน้ำ
- 2.6 กำจัดวัชพืชน้ำที่จะทำให้น้ำระเหยเร็วเกินกว่าอัตราปกติ

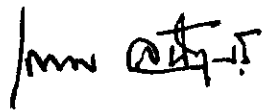
3. การบูรณาการหน่วยงานเพื่อบรรเทาภัยแล้ง

- 3.1 การกำหนดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังให้เหมาะกับปริมาณน้ำในอ่างโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3.2 การเตรียมการจัดทำฝนหลวงในพื้นที่วิกฤติ โดยสำนักฝนหลวง

- 3.3 การก่อสร้างฝายต้นน้ำ โดยกรมทรัพยากรน้ำ กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 3.4 การขุดเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่วิกฤติ โดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.5 การฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ ซ่อมแซม และก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ให้ครบทุกหมู่บ้าน โดยกรมทรัพยากรน้ำ และองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.6 การสนับสนุนน้ำประปาสำหรับแจกจ่ายในพื้นที่วิกฤติ โดยการประปาส่วนภูมิภาค กรมทรัพยากรน้ำ และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- 3.7 การสนับสนุนรถยนต์แจกจ่ายน้ำในพื้นที่วิกฤติ โดยกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเรียนคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดอยู่ในประเภทเรื่องทราบเพื่อเป็นข้อมูล

(นายสุรชัย ภูประเสริฐ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๓๒ ๔

ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ - 6 มี.ค. 2550

(ทราบเพื่อเป็นข้อมูล)

กรมทรัพยากรน้ำ
ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ

โทร 0 2271 6000 โทร 6413

โทรสาร 0 2271 6000 ต่อ 6407

การบริหารจัดการภัยแล้ง ปี 2550

ก. การพยากรณ์พื้นที่ประสบภัยแล้ง

1. สถิติความเสียหายจากภัยแล้ง ปี 2535-2549

โดยส่วนใหญ่จังหวัดในประเทศไทยที่ประสบภัยแล้ง พบว่าจะอยู่ระหว่าง 51-60 จังหวัด ซึ่งภาวะภัยแล้งที่มากที่สุดคือในปี 2548 มีมูลค่าความเสียหาย 7.5 พันล้านบาท สำหรับมูลค่าความเสียหายในปี 2549 เป็นเงิน 168 ล้านบาท ในพื้นที่ 33 จังหวัด

2. พื้นที่ฝนตกสะสมน้อยในปี 2549 รวม 14 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี หนองคาย ชัยภูมิ สุราษฎร์ธานี ปัตตานี นราธิวาส สงขลา สุพรรณบุรี มุกดาหาร บุรีรัมย์ เลย อุดรธานี ตรัง และสตูล

ส่วนพื้นที่ที่ฝนทิ้งช่วงนับถอยหลังไป 3 เดือนได้แก่จังหวัด ลำพูน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดที่มีภาวะฝนทิ้งช่วง 2 เดือนได้แก่ นครราชสีมา และราชบุรี และจังหวัดที่มีภาวะฝนทิ้งช่วง 1 เดือนได้แก่ สุพรรณบุรี ชัยภูมิ ชลบุรี ขอนแก่น มหาสารคาม บุรีรัมย์ เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

3. ปริมาณน้ำเก็บกักในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และกลางรวมกันทั้งประเทศปัจจุบันมีประมาณ ร้อยละ 82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมากกว่าเมื่อเทียบกับต้นปี 2549 ที่มีเพียงร้อยละ 76 ของปริมาณเก็บกัก (ส่วนในปี 2548 มีเพียงร้อยละ 71) โดยขณะนี้อ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณเก็บกักน้ำต่ำกว่าร้อยละ 50 ได้แก่เขื่อนทับเสลา (33%) เขื่อนลำนางรอง (31%)

4. ระดับน้ำทำในทั่วทุกภาคอยู่ในเกณฑ์พอใช้ มีบางจังหวัดที่อาจพบปัญหาเรื่องน้ำทำในแม่น้ำมีน้อย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่าน ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์ นครราชสีมา ขอนแก่น ชัยภูมิ กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ อุทัยธานี อ่างทอง ชัยนาท สิงห์บุรี ราชบุรี เพชรบุรี สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี จันทบุรี ชุมพร และนครศรีธรรมราช (26 จังหวัด) แต่ในบางลำน้ำมีอ่างเก็บน้ำซึ่งสามารถปล่อยน้ำมาช่วยในช่วงวิกฤติได้

5. กรมทรัพยากรน้ำ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อปท. ได้ดำเนินโครงการประปาทั่วไทยกระจายทั่วประเทศ โดยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 2,507 โครงการ กำลังดำเนินการเพิ่มอีก 721 โครงการ รวมทั้งสิ้น 3,228 โครงการ ในขณะที่ยังมีหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปาถึง 9,398 หมู่บ้าน

6. จากการประสานงานร่วมกับกรมอุตุนิยมวิทยาและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่าในปี 2550 มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งและประสบภัยแล้งแล้ว รวม 47 จังหวัด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย กำแพงเพชร สุโขทัย ลำปาง ลำพูน เพชรบูรณ์ พิจิตร น่าน แพร่ ตาก อุทัยธานี อุดรดิตถ์ สุพรรณบุรี จันทบุรี อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ตราด สระแก้ว ปราจีนบุรี สระบุรี นครนายก สมุทรปราการ ชลบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ หนองคาย ขอนแก่น หนองบัวลำภู บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ มุกดาหาร กาฬสินธุ์ อุดรธานี ศรีสะเกษ นครราชสีมา ยโสธร สกลนคร นครพนม ชัยภูมิ อุบลราชธานี มหาสารคาม ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช และระนอง (ดูรูปที่ 1)

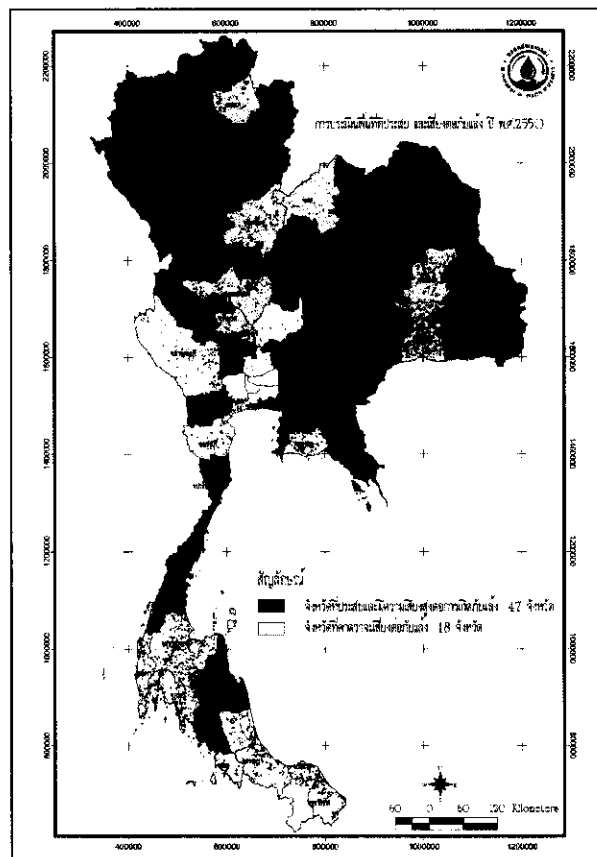

ข. แนวทางบรรเทาปัญหาภัยแล้ง

บทบาทของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. การปฏิบัติการเตรียมรับสถานการณ์ก่อนเข้าสู่ฤดูแล้ง

- 1.1 การซ่อมแซมและก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน (แล้วเสร็จ 2,549 แห่ง และอยู่ระหว่างดำเนินการ 2,313 แห่ง รวม 4,862 แห่ง)
- 1.2 การบูรณะและฟื้นฟูแหล่งน้ำ 105 แห่ง (แล้วเสร็จ 15 แห่ง กำลังดำเนินการ 90 แห่ง)
- 1.3 การก่อสร้างฝายต้นน้ำแล้วเสร็จ 18,076 แห่ง
- 1.4 การปรับปรุงบ่อน้ำตื้น 1,714 บ่อ (แล้วเสร็จ 831 แห่ง อยู่ระหว่างดำเนินการ 883 บ่อ)
- 1.5 จัดเตรียมเครื่องผลิตน้ำประปาเคลื่อนที่ 15 ชุด
- 1.6 เป่าล้างบ่อบาดาล 4,699 บ่อ
- 1.7 ซ่อมเครื่องสูบน้ำบ่อลึก 2,125 เครื่อง
- 1.8 เจาะบ่อบาดาลเพิ่มเติม 1,400 บ่อ (แล้วเสร็จ 810 บ่อ อยู่ระหว่างดำเนินการ 590 บ่อ)
- 1.9 เตรียมรถแจกจ่ายน้ำในสภาพใช้ได้ 1,166 คัน (กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และกองบัญชาการทหารสูงสุด)
- 1.10 จัดเตรียมจุดจ่ายน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภค 2,000 แห่ง
- 1.11 จัดเตรียมจุดจ่ายน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค 1,000 แห่ง
- 1.12 เตรียมเครื่องสูบน้ำในสภาพใช้ได้ 1,232 เครื่อง

รูปที่ 1

2. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

จัดประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำ 29 คณะทั่วประเทศ เพื่อ

- 2.1 ประสานงานด้านข้อมูลปัญหาภัยแล้งจากพื้นที่
- 2.2 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ
- 2.3 แจ้งเตือนชุมชนให้ประหยัดการใช้น้ำ โดยฝึกอบรมการผลิตและดูแลบำรุงรักษาระบบประปา
- 2.4 แนะนำให้ชุมชนจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ
- 2.5 ลดการก่อให้เกิดมลพิษในน้ำ
- 2.6 กำจัดวัชพืชน้ำที่จะทำให้ น้ำระเหยเร็วเกินกว่าอัตราปกติ

3. การจัดทำแผนรองรับในระยะต่อไป

- 3.1 จัดหาเครื่องผลิตน้ำประปาเคลื่อนที่ 30 ชุด
- 3.2 ซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน 3,000 แห่ง
- 3.3 ปรับปรุงจุดจ่ายน้ำบาดาลเดิม 2,000 แห่ง
- 3.4 ก่อสร้างจุดจ่ายน้ำเพิ่มเติม 400 แห่ง
- 3.5 จัดหาชุดปรับปรุงคุณภาพน้ำเคลื่อนที่ 10 ชุด
- 3.6 เตรียมรถยนต์บรรทุกน้ำเพื่อการแจกจ่ายเพิ่มเติม 100 คัน
- 3.7 เป่าล้างบ่อบาดาลเพื่อปรับปรุงจุดจ่ายน้ำรวมทั้งบ่อบาดาลที่คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม 2,800 บ่อ
- 3.8 ซ่อมเครื่องสูบบ่อบาดาลที่ชำรุด 2,000 บ่อ
- 3.9 เจาะบ่อบาดาลเพิ่มเติม 400 บ่อ

4. การบูรณาการหน่วยงานเพื่อบรรเทาภัยแล้ง

- 4.1 กำหนดการปลูกข้าวนาปรังให้เหมาะกับปริมาณน้ำในอ่างโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 4.2 การเตรียมการจัดทำฝนหลวงในพื้นที่วิกฤติ โดยสำนักฝนหลวง
- 4.3 การก่อสร้างฝายต้นน้ำ โดยกรมทรัพยากรน้ำ กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 4.4 การขุดเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่วิกฤติ โดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.5 การฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ ซ่อมแซม และก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้าน โดยกรมทรัพยากรน้ำ และองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.6 การสนับสนุนน้ำประปาสำหรับแจกจ่ายในพื้นที่วิกฤติ โดยการประปาส่วนภูมิภาค และกรมทรัพยากรน้ำ
- 4.7 การสนับสนุนรถแจกจ่ายน้ำ โดยกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และกองบัญชาการทหารสูงสุด

สรุปจังหวัดที่ประสบและเสี่ยงภัยแล้ง พ.ศ.2550

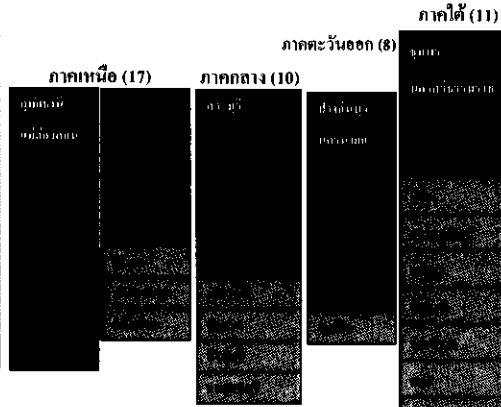
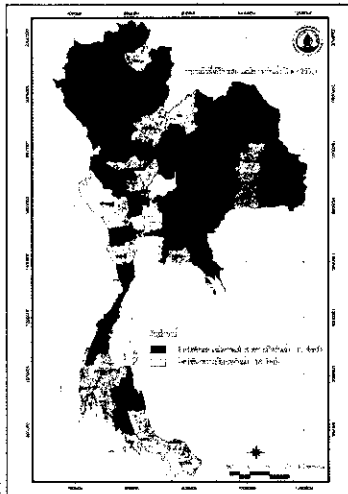
จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ณ 23 กพ. 2550

ภาคอีสาน (19)

■ จังหวัดที่ประสบและมีความเสี่ยงสูงต่อการ
เกิดภัยแล้ง 47 จังหวัด

□ จังหวัดที่คาดว่าจะเสี่ยงต่อภัยแล้ง 18 จังหวัด

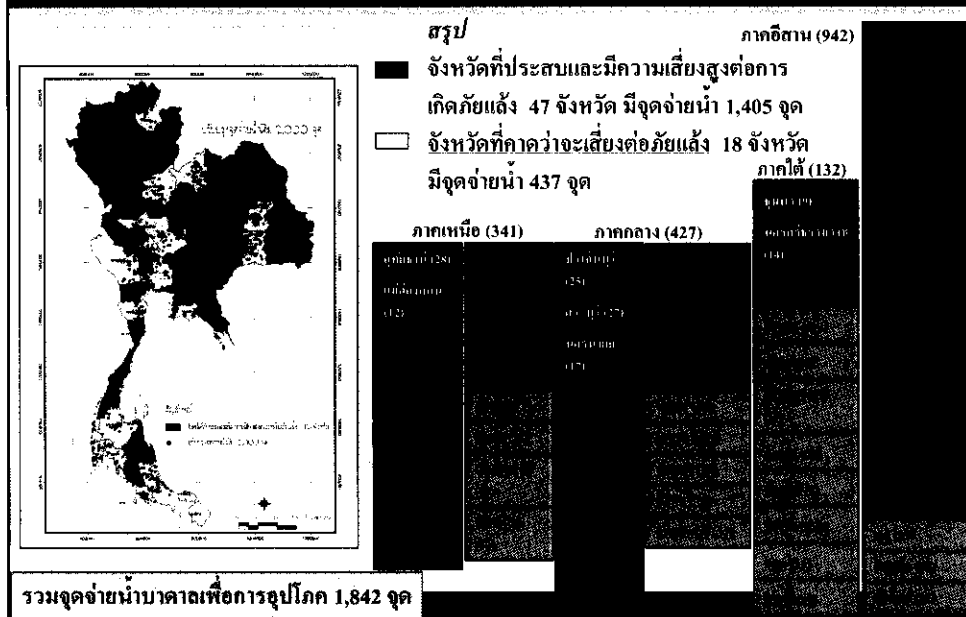

มาตรการบรรเทาภัยแล้ง

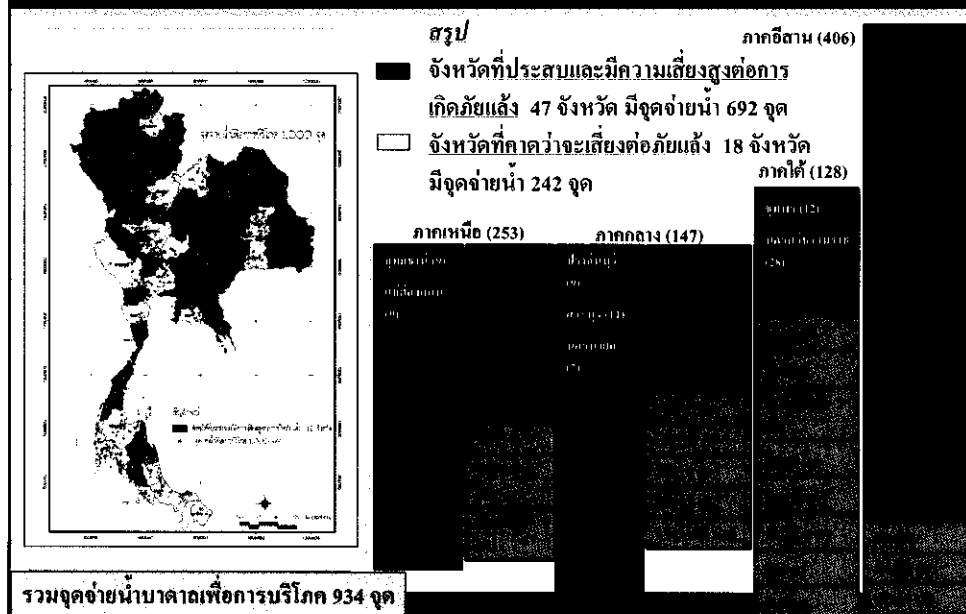
1. การปฏิบัติการเตรียมรับสถานการณ์ก่อนเข้าสู่ฤดูแล้ง

มาตรการ	จำนวนโครงการ	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	หน่วยงาน
1. ซ่อม/สร้างระบบชลประทาน (รวม)	4,862	2,549	ทท., ทบ.
2. ปรับปรุงระบบชลประทาน (ขฟง)	105	15	ทท.
3. ทำฝายกั้นน้ำ (ขฟง)	18,076	18,076	อส., ทท.
4. ขุดลอกคูคลอง (ปล)	1,714	831	ทท.
5. ขุดลอกคูคลอง (ขฟง)	15	15	ทท., ทบ.
6. ฝายกั้นน้ำขนาดเล็ก (ปล)	4,699	กำลังดำเนินการ	ทท.
7. ขุดลอกคูคลอง (เครื่อง)	2,125	กำลังดำเนินการ	ทท.
8. ขุดลอกคูคลอง (ปล)	5,412	4,612	ทท.
9. ขุดลอกคูคลอง (คัน)	1,166	1,166	ทท., ทบ., อส., ปล., กฟน., ขป., บก.สส
10. เครื่องสูบน้ำพร้อมใช้การ	1,232	1,232	ขป., บก.สส

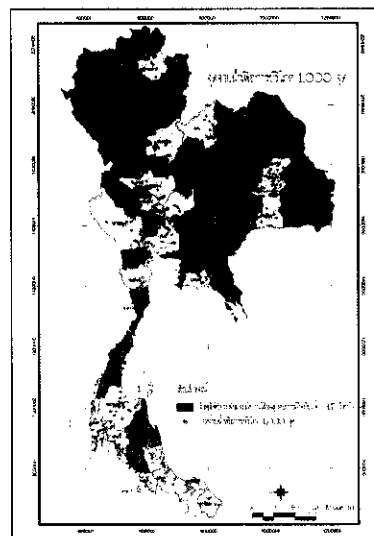
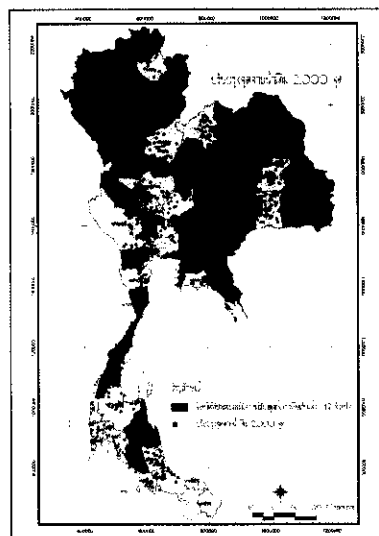
สรุปจุดจ่ายน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภค 2,000 จุด

สรุปจุดจ่ายน้ำบาดาลเพื่อการบริโภคริโภค 1,000 จุด

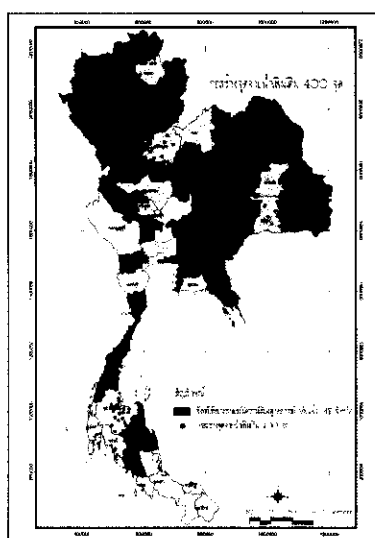

จุดจำหน่ายน้ำตาลทั่วประเทศ

Page 4

จุดจำหน่ายบาตาลทั่วประเทศ (ต่อ)

Page 5